

➤ Klára Kocmanová | poslankyně

NEDOSTATKY NÁVRHŮ REDEFINICE ZNÁSILNĚNÍ PŘEDLOŽENÝCH MINISTERSTVEM SPRAVEDLNOSTI

**PIRÁTSKÁ
STRANA**

➤ **Nedostatky návrhů redefinice znásilnění předložených Ministerstvem spravedlnosti**

Dnes je v ČR spácháno ročně až 12 000 znásilnění, nahlášeno je jich jen okolo 5 %. Jedním z důvodů je to, že ve společnosti panuje stereotypní představa znásilnění jako násilného činu odehrávajícího se někde v parku, kde oběť přepadne někdo cizí. Tuto představu bohužel odráží i současná definice znásilnění, která vyžaduje po oběti překonání fyzického odporu, jinak se o znásilnění nejedná. Realita je však jiná, časté jsou případy paralýzy, kdy oběť není schopna vůbec reagovat, šokem/strachem zamrzne a není schopna se bránit. Nebo případy časté ve vztahovém násilí, kde se oběť po minulé zkušenosti raději nebrání, protože ví, že by to situaci jen zhoršilo, více to bolelo atd. Nebo se bojí o své děti vedle v pokoji. **Definici znásilnění v trestním zákoníku je tak třeba změnit, aby pokrývala všechny reálné případy.**

Dvě varianty redefinice znásilnění představené Ministerstvem spravedlnosti však nejsou optimální. Naopak, situaci by mohly ještě zhoršit. První návrh vytváří vedle znásilnění nový trestný čin nesouhlasného pohlavního styku. To je velmi komplikovaná úprava, která by právní řád zneprůhlednila. Jako důsledek by se vedly dlouhé právní spory ohledně správné kvalifikace konkrétních skutků, což by bylo zatěžující pro oběti i podezřelé – a drahé pro stát. Např. Chorvatsko tyto dva trestné činy také mělo a v roce 2020 od toho z důvodu problematické aplikace v praxi upustilo.

Oba návrhy MSp kladou nároky na oběti, neboť jsou založeny na **nutnosti oběti projevit svoji vůli, tj. nesouhlas se sexuálním aktem**. Pokud tak neučiní, nejedná se o znásilnění. **Vyžadování projevu nesouhlasu s konáním pachatele je však pro oběti přehnaně zatěžující**. Vezměme si jiný trestný čin, např. krádež. V případě krádeže přece také není nutné projevit aktivní nesouhlas proti tomu, aby někdo ukradl můj majetek. Jsem jeho vlastníkem, to je dostačující. Nemusím na zloděje křičet, že s krádeží „nesouhlasím“ nebo svůj majetek dokonce fyzicky bránit. Pokud nedám jiné osobě k jeho užití souhlas, je to prostě krádež. A obdobně by mělo být pohlíženo na otázku souhlasu u znásilnění. **Naše tělo je jen naše, bez našeho souhlasu nemá právo s ním nikdo svévolně nakládat. Podobně jako u krádeže proto není žádoucí po oběti vyžadovat aktivní projev nesouhlasu.**

Dle návrhů MSp by se navíc za znásilnění nepovažovaly výše uvedené případy paralýzy a vztahového násilí, neboť ani v jednom případě oběť aktivní nesouhlas nevyjádří. Ministerstvo sice

do návrhů zahrnulo rozšíření pojmu **bezbrannost**¹, čímž by výše uvedené případy MOHLY také pod jimi navrhovanou definicí znásilnění spadat. Záleželo by však mnohem více než u definice založené na absenci souhlasu na orgánech činných v trestním řízení (OČTŘ), jak určitou situaci posoudí, jestli se o bezbrannost jedná či nikoliv. To by mohlo vytvářet nejednotnost v aplikační praxi a nejistotu pro oběti. Na určitých místech ČR by se případy paralýzy k soudu ani nemusely dostat, neboť policie/státní zastupitelství v nich nebude spatřovat bezbrannost, a proto je odloží. A naopak jinde u soudu takový případ skončí.

Taková právní úprava tak nepřinese pro oběti a obecně ani pro veřejnost jasnost a přehlednost, která je v této oblasti potřebná. Jak bylo uvedeno výše, bude příliš záležet na výkladu OČTŘ. **Naopak pod námi prosazovanou definicí znásilnění, která je založena na absenci souhlasu², by případy paralýzy a vztahového násilí spadaly až na výjimky vždy.**

Tato definice by navíc vyslala do společnosti jasný signál, že sex bez souhlasu je znásilnění, čímž by se do budoucna mohl **snížit počet znásilnění**. Ze zahraniční praxe totiž víme, že tato změna má velký vliv také na to, jak je sexualizované násilí vnímáno společností. Čísla z ČR ukazují, že za stávajícího stavu se se bohužel stále dvě pětiny společnosti domnívají, že za znásilnění nese vinu oběť³.

Definice založená na absenci souhlasu by vedla také **ke zvýšení počtu nahlášených případů** (jak bylo uvedeno, dnes je to pouze cca 5 %) a **počtu případů, které se dostanou před soud** (to je výhodné i pro obviněné, kteří budou moci prokázat svou nevinu). Díky přijetí souhlasné definice znásilnění a diskuzi, která by se o ní vedla, totiž i oběti přestanou za znásilnění považovat pouze jeho stereotypní podobu, tedy násilný čin cizí osobou v noci v parku, a **budou mít větší motivaci se obracet na policii**.

Tuto definici zvolilo třináct evropských států, které k redefinici znásilnění přistoupily. V Anglii nebo Irsku funguje již desítky let. Jedinou výjimkou je Německo, které zavedlo definici nesouhlasnou a požaduje po oběti aktivní projev nesouhlasu. Německá zkušenost s touto formulací však není dobrá.

¹ „Kdo s jiným proti jeho vůli vykoná soulož nebo jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo peněžitým trestem.“ „Trestný čin je spáchán zneužitím **bezbrannosti**, jestliže pachatel využije toho, že je jiná osoba ve stavu, v němž není schopna projevit svou vůli nebo klást odpor z důvodu bezvědomí, spánku, ovlivnění návykovými látkami, nemoci, zdravotního postižení, duševní poruchy, poruchy chování, nízkého věku nebo jiného obdobného důvodu.“

² Např. formulace „Kdo s jiným bez jeho souhlasu vykoná soulož nebo jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží, bude potrestán.“

³ <https://www.amnesty.cz/zprava/5562/novy-pruzkum-postoj-cechu-ke-znasilneni-se-lepsi-spoluvinu-obetem-presto-prisuzuje-nejmene-40-procent-lidi>

**ODVAHA DĚLAT,
CO JE SPRÁVNÉ**

**PIRÁTSKÁ
STRANA**

@ceska.piratska.strana

pirati.cz